

Učna tema: 1. SVETOVNA VOJNA IN SLOVENCİ

Datum: četrtek, 19. 11. 2020

Cilji : - učenec analizira zgodovinske korake, ki so pripeljali do nastanka Kraljevine SHS,
- učenec opiše nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski.

Navodila:

1. V SDZ 2. del pregledaš in po potrebi popraviš 3. in 4. nalogo na str. 8 in 5. nalogo na str. 9 (glej zapis: *Rešitev nalog*). Te naloge so bile podane pri prešnji uri, v torek 17.11. pri 1. uri.
2. V zvezek napišeš naslov: *Določitev slovenskih meja po prvi svetovni vojni*
3. Prebereš besedilo v SDZ 2. del (str. 11, 12 in 13).
4. V SDZ 2. del reši 1. nalogo na str. 11 in 5. nalogo na str. 9.
5. Prepiši učno snov v zvezek (glej zapis *učne snovi*). Prepiši samo kar je belih in sivih okvirjih.
6. S pomočjo vprašanj, se pripravi na spraševanje (glej zapis *ponovi*)
7. Če želiš pogledaj si film o Rudolfu Maistru:

<https://www.youtube.com/watch?v=0Y9zhNIns8E>

REŠITEV NALOG

Slovenski načrti za preureditev avstro-ogrške monarhije

3.

S širjenjem parlamentarne demokracije v 19. stoletju so Slovenci v Avstro-Ogrski dobili več možnosti za uveljavitev svojih narodnih pravic. Vendar jim avstro-ogrška oblast ni bila pripravljena priznati narodne enakopravnosti z Nemci in Madžari. V času prve svetovne vojne je oblast preganjala Slovence, ki so nasprotovali vojni ali kazali preveliko naklonjenost Srbiji. Narodnostne zahteve Slovencev po enakopravnosti so se okrepile. Da bi dosegli preureditev avstroogrške monarhije, so se Slovenci povezali z drugimi južnoslovanskimi narodi. Leta 1917 sta nastali dve pomembni deklaraciji (izjavi): **majniška** in **krfska deklaracija**. Slovenci so majniško deklaracijo množično podprli z **deklaracijskim gibanjem**, zbiranjem podpisov v njeno podporo.

4.

a) Majniška deklaracija je predvidevala združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so živeli znotraj avstro-ogrske monarhije, v eno enoto, ki bi bila enakopravna avstrijskemu in ogrskemu delu.

b) Krfska deklaracija je predvidevala ustanovitev Države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

c) Večje spremembe je predvidevala krfska deklaracija, saj bi se po njej Slovenci znašli v povsem novi državi.

Pot do ustanovitve Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev

5. Slovenci so se rešili avstrijske nadoblasti in skupaj s Hrvati in Srbi, ki so prej živeli v Avstro-Ogrski, ustanovili novo samostojno državo.

ZAPIS UČNE SNOVI

**KAKO SO BILE DOLOČENE
SLOVENSKE MEJE PO PRVI
SVETOVNI VOJNI**

Boji za severno mejo

»Jugoslovanske čete prodirajo iz Spielfelda proti Arnovžu (Ehrenhausen), kjer so se vršile praskе med jugoslovanskimi in nemškimi vojaki. Nemški častniki so takoj položili orožje, dočim se je moštvo umaknilo za 1000 m proti severu, kjer so se utaborili. Včeraj zjutraj so jih pa naše čete pognale v beg. Zgub nismo imeli nobenih.«
(Nemci se umikajo, Slovenec, 26. novembra 1918)

RUDOLF MAISTER
(1874–1934)

Novembra 1918 je poveljstvo vojaških sil Države SHS na severni meji prevzel **Rudolf Maister**. Z odločno vojaško akcijo mu je **na Štajerskem** uspelo zasesti Maribor in Radgono.

Zaradi številnih razmejitvenih predlogov ter narodno mešane Koroške so se na pariški mirovni konferenci odločili, da se na Koroškem izvede plebiscit, ki je potekal 10. oktobra 1920.

Koroško so razdelili na dve plebiscitni coni.

Večina Korošcev v coni A se je izrekla za Avstrijo in Celovška kotlina je pripadla Avstriji.

Boji za zahodno mejo

»Že 11. februarja je bila naša delegacija ponudila razsodbo v sporu z Italijo prezidentu Wilsonu, kar so seveda Italijani odbili. Ko je Wilson sredi februarja odpotoval za mesec dni domov v Ameriko, so Italijani ta čas dobili na svojo stran Clemenceauja. Sprejeli so njegovo stališče, da se Avstrija ne sme združiti z Nemčijo; tega se je Clemenceau najbolj bal in zato se ni upiral italijanskim zahtevam. Primorsko smo s tem prav za prav že izgubili.« (Silvo Kranjc, Slovenci v Jugoslaviji: Spominski zbornik Slovenije: ob dvajsetletnici Jugoslavije, Ljubljana, 1939)

Po dolgotrajnih pogajanjih sta **novembra 1920** Kraljevina Italija in Kraljevina SHS podpisali **rapalsko pogodbo**.

Italiji priključeno ozemlje so poimenovali **Venezia Giulia – Julijska krajina**.

Pridobitev Prekmurja

Leta 1919 je na Madžarskem izbruhnila komunistična revolucija. Vstajo so zatrle antantne sile. Vojaško je sodelovala tudi Kraljevina SHS, ki je za sodelovanje dobila Prekmurje.

Dokončno je bila meja med Kraljevino SHS in Madžarsko določena s **trianonsko pogodbo**, podpisano **poleti 1920**.

PONOVIMO

1. Kako so se oblikovale slovenske meje v Kraljevini SHS?
2. Oceni vlogo generala Maistra v bojih za severno mejo.
3. Katero slovensko ozemlje ni bilo vključeno v Kraljevino SHS?
4. Zakaj tudi po drugi svetovni vojni ni bilo mogoče spremeniti avstrijske meje na Karavankah?

